

Ewa Filinowicz, Krystyna Ratyńska-Olechnowska, Renata Strzelecka

Spojrzenie ekspertów na awans zawodowy nauczycieli bibliotekarzy.

Awans zawodowy jest niewątpliwie wielką szansą na prestiż zawodowy twórczego i innowacyjnego nauczyciela. Cała procedura awansu wymaga jednak od nauczyciela wielu refleksji, przygotowań, analiz, samooceny, praktycznych, przemyślanych działań i racjonalnie napisanej dokumentacji. Wymagania egzaminacyjne i kwalifikacyjne wyznaczone przez Ministerstwo Edukacji nakłada na nauczyciela ubiegającego się o kolejne stopnie awansu szereg obowiązków. Najważniejszym z nich jest zaplanowanie przez nauczyciela własnego rozwoju zawodowego tak, aby to było z pożytkiem dla niego samego ale też dla społeczności szkolnej i środowiska lokalnego. Aby jednak powstał racjonalnie skonstruowany plan rozwoju zawodowego nauczyciel powinien:

- przeanalizować swoje kwalifikacje zawodowe,
- przeanalizować własne umiejętności pedagogiczno-psychologiczne,
- przeanalizować swoje dotychczasowe osiągnięcia zawodowe,
- zdiagnozować własne potrzeby edukacyjne,
- zmierzyć jakość własnej pracy w aspekcie oczekiwań i potrzeb użytkowników biblioteki i priorytetów wyznaczonych przez szkołę, w której nauczyciel jest zatrudniony.

Z chwilą wprowadzenia reformy polskiej edukacji do Redakcji czasopisma „Biblioteka w szkole” napływały od czytelników informacje o trudnościach z jakimi borykają się bibliotekarze ubiegający się o kolejne stopnie awansu zawodowego. W lipcu 2004 roku Redakcja „Biblioteki w Szkole” postanowiła sprawdzić co o procedurach awansu myślą eksperci uprawnieni do uczestnictwa w posiedzeniach komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli bibliotekarzy. Wysłano więc do nich ankietę, by uzyskać szereg informacji i praktycznych porad. Analiza i interpretacja wypowiedzi respondentów wyjaśni bibliotekarzom istotę procedur awansu zawodowego oraz przybliży sposoby oceniania dokumentacji nauczycielskiej przez członków komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych.

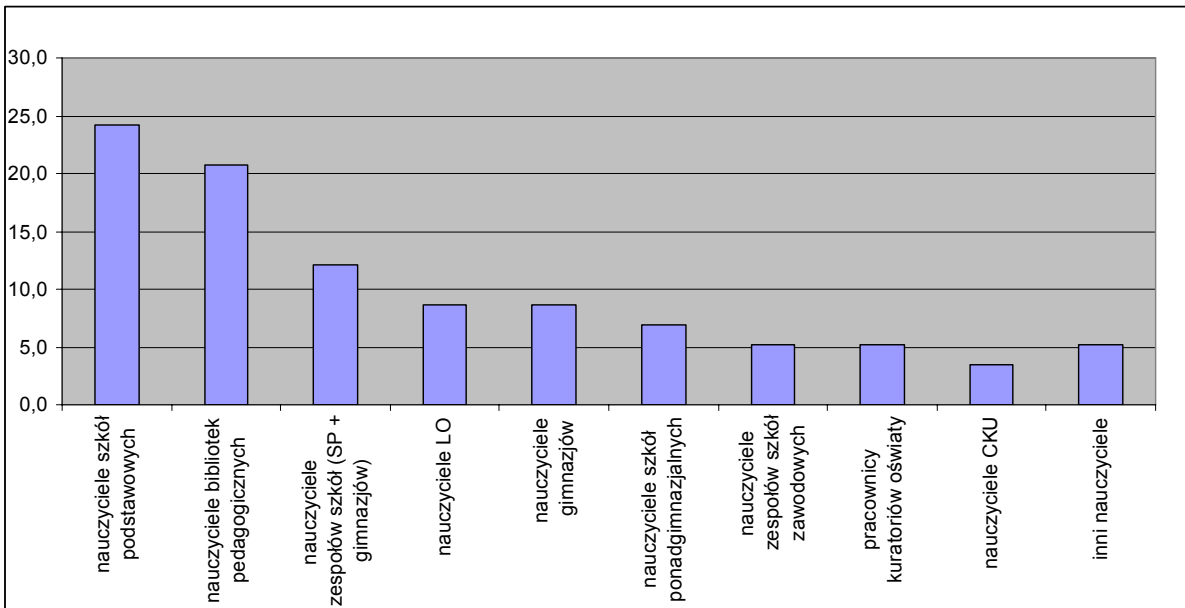
I. Na ankietę odpowiedziało 58 osób z całego kraju, w tym:

- 10 osób (17,2%) - z województwa mazowieckiego
- 8 osób (13,8%) - z województwa wielkopolskiego
- 7 osób (12,1%) - z województwa śląskiego
- 4 osoby (6,9%) - z województwa dolnośląskiego
- 4 osoby (6,9%) - z województwa podlaskiego
- 4 osób (6,9%) - z województwa pomorskiego
- 4 osoby (6,9%) - z województwa zachodniopomorskiego
- po 3 osoby (5,2%) z województw: lubelskiego, małopolskiego i świętokrzyskiego co stanowi (15,6%). Pozostałe (13,8%) respondentów to pojedyncze osoby z województw: kujawsko-pomorskiego, łódzkiego, opolskiego, podlaskiego, warmińsko-mazurskiego,

II. Miejsce pracy respondentów.

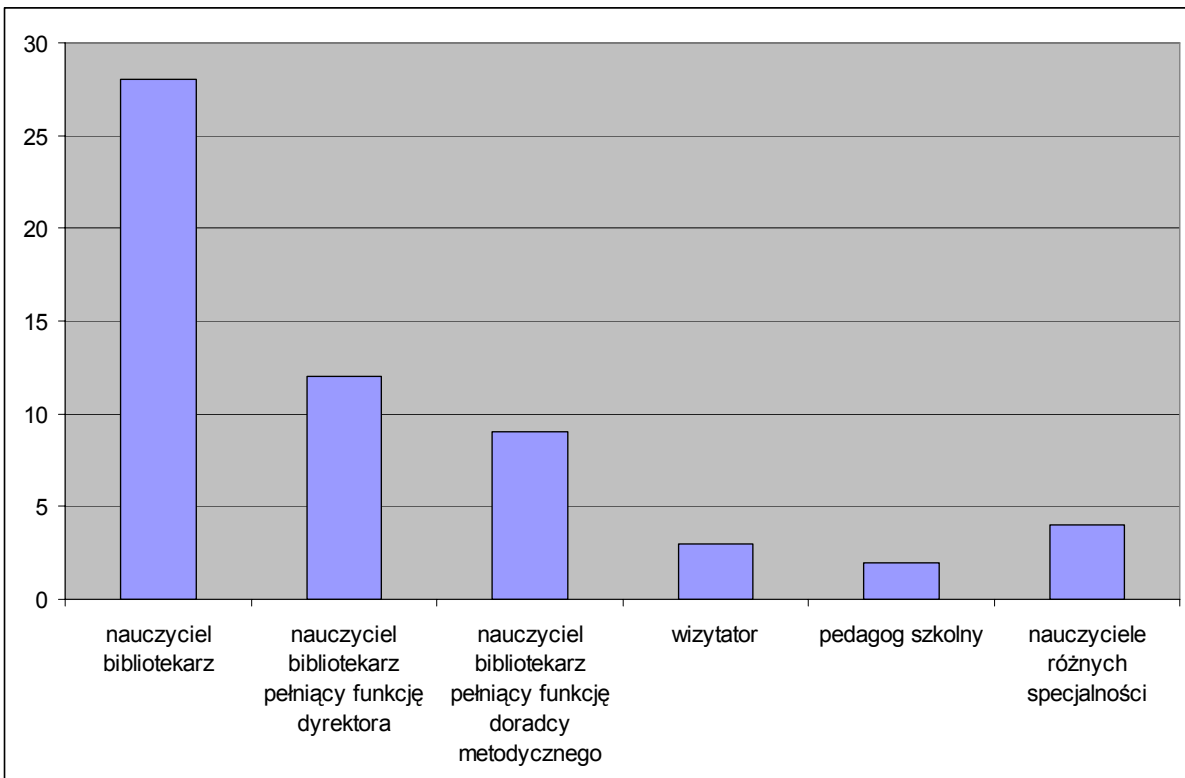
Biorąc pod uwagę miejsce pracy badanych największą grupę stanowią nauczyciele zatrudnieni w: szkołach podstawowych - 14 osób (24,1%), w bibliotekach pedagogicznych - 12 osób (20,7%), a także w zespołach szkół (podstawowa i gimnazjum) - 7 osób (12,1%), w LO - 5 osób (8,6%), w gimnazjum - 5 osób (8,6%), w zespole szkół ponadgimnazjalnych - 4 osoby (6,9%), w zespołach szkół zawodowych - 3 osoby (5,2%), pracownicy kuratoriów oświaty - 3

osoby (5,2%), nauczyciele CKU – 2 osoby (3,4%). Pozostałe 5,2% to inni nauczyciele pracujący w: placówce doskonalenia nauczycieli, szkole wyższej, w zespole szkół muzycznych.

III. Zajmowane stanowisko pracy.

W zależności od zajmowanego stanowiska najbardziej liczną grupą są nauczyciele bibliotekarze pracujący w szkołach różnego typu i w bibliotekach pedagogicznych 28 osób (29,7%). 12 osób – (13,7%) respondentów to bibliotekarze pełniący funkcje dyrektora, a 9 osób co stanowi (10,7%) respondentów to nauczyciele bibliotekarze pełniący funkcje doradcy metodycznego. Pozostali respondenci to : 3 wizytatorów – (4,7%), 2 pedagogów szkolnych – (3,7%) i 4 nauczycieli różnych specjalności – (5,7%).

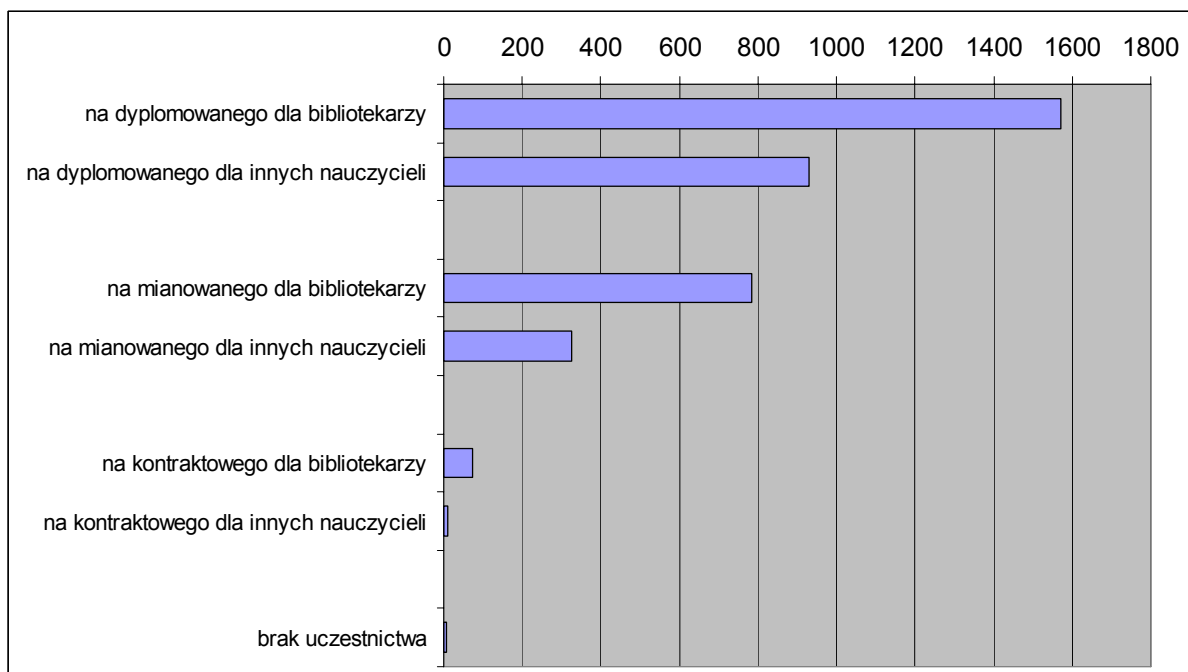
IV. Udział respondentów w posiedzeniach komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych.

W posiedzeniach komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych od 2000÷2004 roku respondenci uczestniczyli jako eksperci w:

- w 2502 posiedzeniach komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy na stopień nauczyciela dyplomowanego w tym dla 1572 nauczycieli bibliotekarzy;
- w 1109 posiedzeniach komisji egzaminacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o stopień nauczyciela mianowanego a w tym dla 784 nauczycieli bibliotekarzy;
- w 84 posiedzeniach komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy na stopień nauczyciela kontraktowego, w tym dla 73 nauczycieli bibliotekarzy;
- 5 ekspertów nie uczestniczyło wcale w posiedzeniach komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych na awans zawodowy;

V. Wyniki postępowań egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych w latach 2000- 2004 przedstawiają się następująco:

- w przypadku 2502 posiedzeń komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy na stopień nauczyciela dyplomowanego 59 zakończyło się negatywnie co stanowi 2,4% wszystkich posiedzeń.
- w przypadku 1109 posiedzeń komisji egzaminacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy na stopień nauczyciela mianowanego 11 zakończyło się negatywnie co stanowi 1,0% wszystkich posiedzeń.
- w przypadku 84 posiedzeń komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy na stopień nauczyciela kontraktowego wszystkie posiedzenia zakończyły się pozytywnie.

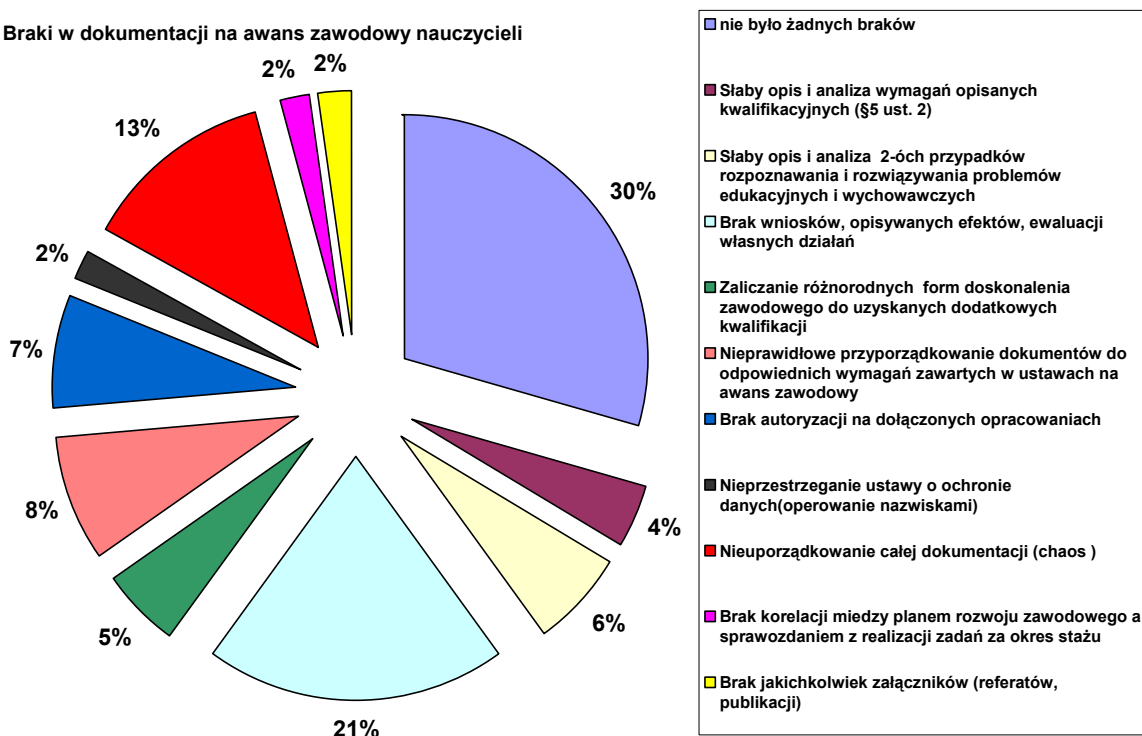

VI. Opinie ekspertów na temat braków w dokumentacji przedkładanej komisjom kwalifikacyjnym i egzaminacyjnym.

Eksperti uczestniczący w posiedzeniach komisji kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych na awans zawodowy nauczyciela, wypowiadając się na temat dokumentacji, która nauczyciel przedkłada komisji ocenili w (30%) - 28 ekspertów na 58 badanych, że była ona kompletna, bez żadnych braków. Znacząca grupa oceniła – (21%) – 19 osób, że w dokumentacji zabrakło: opisu efektów, ewaluacji, wniosków związanych ze swoimi działaniami podczas stażu. – 12 osób – (13%) respondentów stwierdziła, że w dokumentacjach panował chaos, nieuporządkowanie. Nieliczne problemy pojawiły się również w nieprawidłowym przyporządkowaniu dokumentów do odpowiednich wymagań zawartych w ustawach o awans zawodowy – 8% oraz zaliczanie różnorodnych form doskonalenia zawodowego do dodatkowych kwalifikacji. Uwagi zgłaszane przez pojedyncze osoby to:

- braku korelacji między planem rozwoju zawodowego a sprawozdaniem z realizacji zadań za okres stażu – (2%);
- nieprzestrzeganie ustawy o ochronie danych (operowanie nazwiskiem) – (2%);
- nieumiejętnie dokonany opis i analiza w punktach wymagających takiej formy – (4%);
- brak autoryzacji na dołączonych opracowaniach – (7%);
- słaby opis i analiza rozpoznawania i rozwiązywania problemów edukacyjnych i wychowawczych (analiza 2. przypadków) – (6%).

Braki w dokumentacji na awans zawodowy nauczycieli

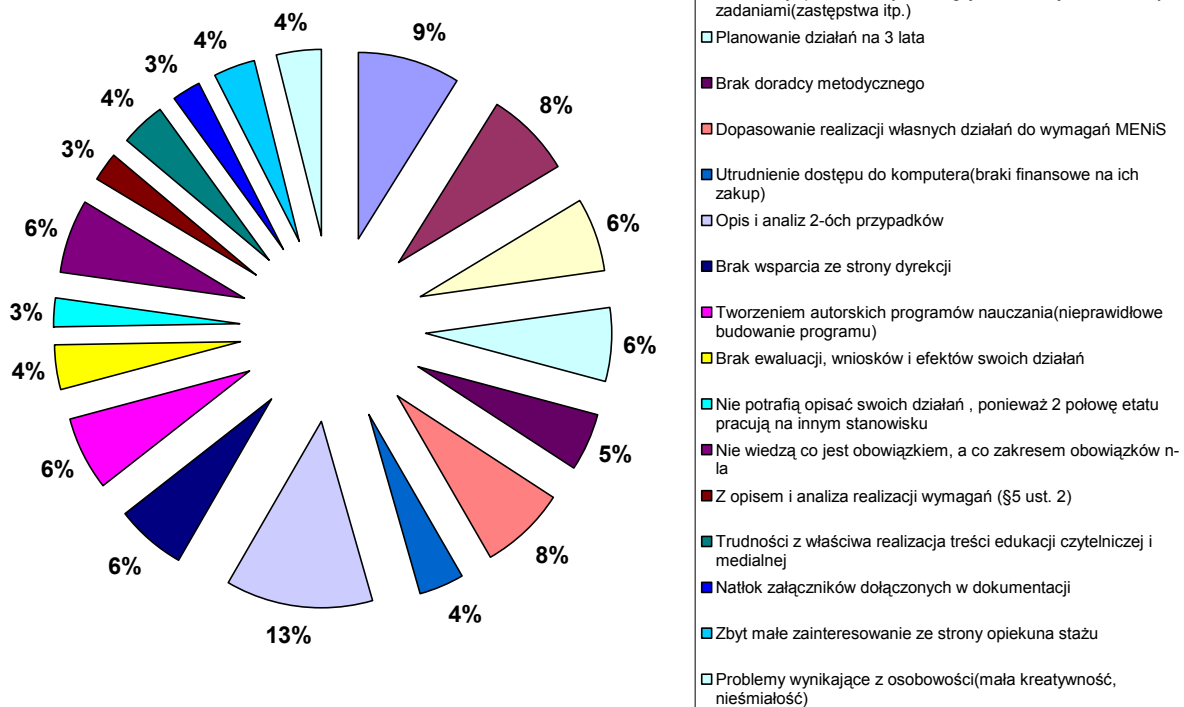

VII. Problemy nauczycieli bibliotekarzy w czasie stażu na awans zawodowy.

Jedno z pytań zawartych w ankiecie, dotyczyło problemów, z jakimi borykają się nauczyciele bibliotekarze w czasie stażu na awans zawodowy. I tak, 7 osób – (9%), stwierdziło, że nie napotkali żadnych problemów. 13% wypowiedziało się, że utrudnienia pojawiły się przy opisie i analizie dwóch przypadków. Nieliczne wypowiedzi dotyczyły takich problemów, jak:

- dopasowanie realizacji własnych działań bibliotekarza do wymagań ministerialnych – 6 osób – (8%);
- nieprawidłowa budowa programów nauczycielskich – 6%
- planowanie działań na 3 lata (zbyt długi okres, by zaplanować racjonalnie) – 6%
- zbyt małe zainteresowanie ze strony opiekuna stażu – 4%
- brak doradcy metodycznego – 5%

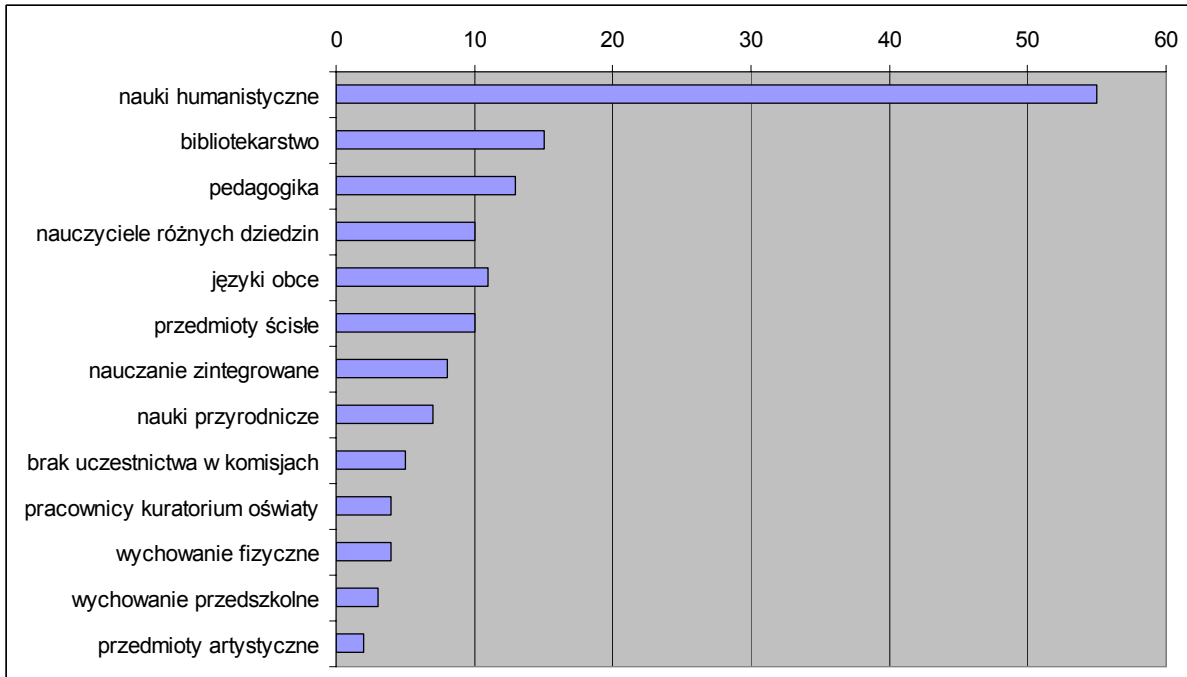
Typy problemów w czasie stażu na awans zawodowy nauczycieli

VIII. Dziedziny ekspertów zasiadających najczęściej z respondentem w komisjach egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych.

Odpowiedzi na pytanie dotyczące specjalności ekspertów, którzy zasiadali w komisjach egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych rozpatrujących wnioski nauczycieli bibliotekarzy, pozwoliły ustalić, że największą grupę, stanowili eksperci humaniści (55 osób) – (37,4%), 15 osób – (10,2%) stwierdziło, iż po za nim w posiedzeniach uczestniczył co najmniej jeden ekspert, który

jest również bibliotekoznawcą, 13 respondentów - (8,3%) wskazało pedagogów. Następną grupą najczęściej wspierającą eksperta bibliotekarza to nauczyciele języków obcych –11 osób – (7,5%) i nauczyciele przedmiotów ścisłych 10 osób (6.8%). Zauważalną grupę stanowili również eksperci w zakresie edukacji wczesnoszkolnej 8 osób – (5,6%) i nauczyciele przedmiotów przyrodniczych. 5 osób (3,4%) nie uczestniczyło wcale w posiedzeniach wskazując, iż przyczyną jest powoływanie do komisji wciąż tych samych ekspertów. 4 odpowiedzi – (2,7%) wskazywały wizytatorów, 4 osoby też wymieniły nauczycieli wychowania fizycznego. Eksperci innych specjalności: 3 osoby (2.0%) wymieniły nauczycieli wychowania przedszkolnego, 2 osoby – (1,4%) nauczycieli przedmiotów artystycznych.

IX. Spostrzeżeniami eksperta na temat awansu zawodowego.

Jedno z pytań umożliwiło ekspertom w zakresie bibliotekoznawstwa podzielenie się z bibliotekarzami własnymi spostrzeżeniami dotyczącymi awansu zawodowego.

Najliczniejsza grupa ekspertów 30% podkreślała wagę dokładnego, wnikliwego studiowania przepisów prawnych dotyczących procedury awansu i wymagań MENiS niezbędnych do uzyskania kolejnych stopni i w efekcie tego, przedłożenie prezentowanej dokumentacji zgodnie z kolejnością i treścią wymagań zawartych w rozporządzeniu. Znaczącą grupę 12 % stanowili eksperci zwracający uwagę nauczycielom planującym własny rozwój zawodowy, aby na wstępie przeanalizowali w aspekcie: jakości, możliwości i potrzeb efekty swojej pracy. Uświadomili sobie własne, mocne i słabe strony, zaplanowali konkretne działania obejmujące również doskonalenie i doskonalenie zawodowe przyczyniające się do sukcesów uczniowskich i rozwoju szkoły. 14 % ankietowanych ekspertów radziło nauczycielom, aby opisując zrealizowane przez siebie działania trzymają się konkretów według schematu:

- Co zrobiłam (em)?
- W jakim celu?
- W jaki sposób?
- Jaki był efekt końcowy?
- Jakie korzyści moje działanie przyniosło społeczności szkolnej?

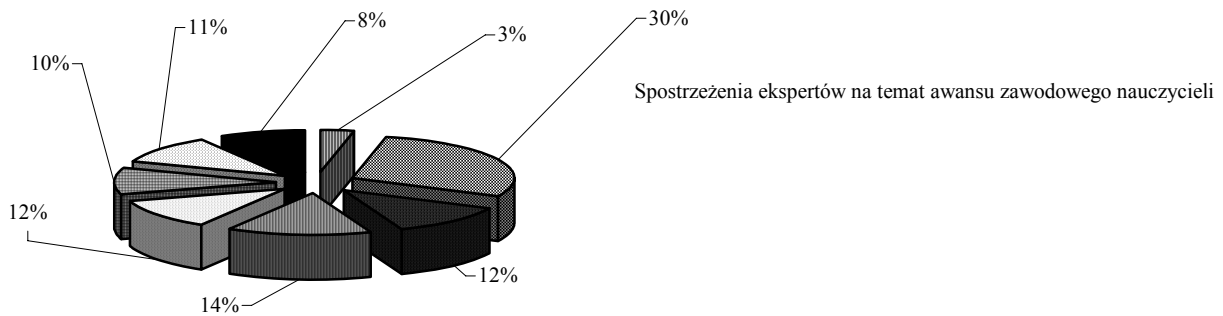
Zauważalna liczba ekspertów 12 % podkreślała jako istotne, ujmowanie w planie rozwoju zawodowego nie tylko własnych potrzeb edukacyjnych, ale również uwzględnianie priorytetów macierzystej szkoły (placówki), Kuratorium Oświaty i MENiS.

12 % wskazywało na pomocną rolę systematycznego, bieżącego gromadzenia dokumentów, wypisywania wykonanych zadań według wymagań MENiS oraz sporządzanie opisów i analiz po zakończeniu realizacji konkretnego działania.

Grupa 11 % ekspertów przestrzegała przed dokonywaniem plagiatów, bezmyślnym przepisywaniem sprawozdań, opisów, programów, artykułów oraz różnych materiałów dostępnych w Internecie lub bibliotece szkolnej, opracowanych przez innych nauczycieli.

10 % zalecało osobom ubiegającym się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego nabycie umiejętności konstruowania programów nauczycielskich oraz dokonywania opisu i analizy z ich opracowywania i wdrażania. 8 % respondentów podkreślało, że dyplomowany nauczyciel bibliotekarz powinien być mistrzem kreującym wizerunek biblioteki jako miejsce twórczych działań, wykazującym się pomysłowością oraz rozmachem w działaniach na rzecz szkoły i środowiska.

W ankiecie zawartych było jeszcze wiele uwag i spostrzeżeń, wyrażanych przez jednostkowych ekspertów, dotyczących awansu zawodowego typu: opisywać działania sprzyjające rozwojowi czytelnictwa; dbać o przejrzystość dokumentacji; współpracować z innymi nauczycielami; opisywać głównie zadania wykraczające poza powierzone obowiązki; przedstawiać własną pracę w płaszczyźnie dydaktycznej, metodycznej i wychowawczej; korzystać z konsultacji prowadzonych przez doradcę metodycznego, eksperta, opiekuna stażu; przedstawiać własne dokonania w powiązaniu z funkcjami biblioteki i szkoły; współpracować z instytucjami, organizacjami i wydawnictwami; pozyskiwać sponsorów; zwracać uwagę prezentując dokumentację na jakość, a nie ilość kartek; wykazywać się dorobkiem sprzed stażu, aby wykazać ciągłość swych dokonań i osiągnięć.

■ nie warto odwlekać awansu, nie warto z niego rezygnować

■ dokładnie, wnikliwie przestudiować przepisy prawne dotyczące awansu i wymagań MENiS, przedłożenie dokumentacji zgodnie z kolejnością rozporządzeniu

■ planując swój rozwój zawodowy wziąć pod uwagę własne potrzeby edukacyjne, priorytety szkoły, kuratorium oświaty i MENiS

■ -opisując w sprawozdaniu określone działania warto trzymać się schematu: co zrobiłam?, w jakim celu?, w jaki sposób?, jaki był efekt końca to dla społeczności szkolnej?

□ systematycznie i na bieżąco gromadzić dokumenty, zgodnie z rozporządzeniem MENiS, sporządzać opisy i analizy po zakończeniu konkretnego działania

■ - nauczyć się pisania programów nauczycielskich, dokonania opisu i analizy;

□ przestrzeganie przed pisaniem plagiatów, bezmyślnym przepisywaniem sprawozdań, opisów, artykułów oraz różnych materiałów

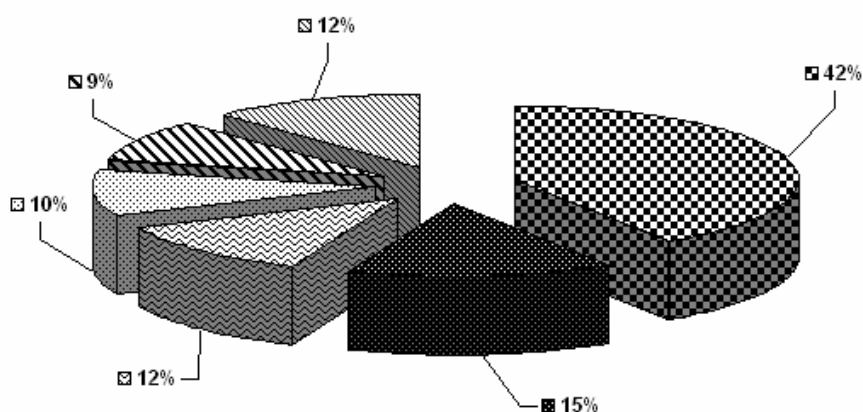
■ nauczyciel dyplomowany powinien być mistrzem

X. Rady eksperta dla nauczyciela bibliotekarza przygotowującego się do rozmowy kwalifikacyjnej na stopień nauczyciela kontraktowego.

Przeważająca grupa ankietowanych, bo 42 % badanych w odpowiedzi na pytanie: „Co doradzałyby Pani / Pan nauczycielowi bibliotekarzowi przygotowującemu się do rozmowy kwalifikacyjnej na stopień nauczyciela kontraktowego?”, radziła nauczycielom stażystom, aby przed rozmową kwalifikacyjną przygotowali sobie plan wypowiedzi w oparciu o analizę własnych dokonań w aspekcie wymagań kwalifikacyjnych. Aby nauczyciel mógł zaprezentować się w sposób precyzyjny, ta sama grupa zaproponowała też aby nauczyciel przygotował sobie odpowiednie argumenty, wnioski i wykaz konkretnych efektów wynikających z realizacji zaplanowanych działań. 15 % badanych wskazywała na potrzebę znajomości organizacji i funkcjonowania szkoły oraz dokumentacji szkolnej. 12% respondentów doradzało wnikliwe poznawanie wymagań i procedury awansu. Na istotę współpracy z opiekunem stażu wskazywało 10% ankietowanych. Zauważalna grupa ekspertów, bo 9 % zachęcała nauczycieli, by w swoich planach rozwoju zawodowego uwzględniali specyfikę macierzystej szkoły, własne potrzeby edukacyjne oraz potrzeby czytelników.

Pozostałe, jednostkowe wypowiedzi ekspertów to: konkretnie odpowiadać na pytania; znać nowości wydawnicze z zakresu pedagogiki, metodyki i bibliotekoznawstwa; dać się poznać jako człowiek kreatywny, refleksyjny i komunikatywny; określać przydatność ukończonych form doskonalenia; wykazać się współpracą z innymi nauczycielami, organizacjami lokalnymi, strukturami samorządowymi; systematycznie kompletować potrzebne dokumenty; podczas prezentacji własnego dorobku demonstrować materiały świadczące o omawianych osiągnięciach; wykazać się umiejętnością technologii TI; na rozmowę kwalifikacyjną przychodzić ubranym stosownie do sytuacji. 12 % ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na pytanie. Przyczynę upatrywać można w fakcie, iż eksperci nie są zobowiązani do pracy w komisjach kwalifikacyjnych rozpatrujących wnioski osób ubiegających się o stopień nauczyciela kontraktowego.

Rozmowa kwalifikacyjna- nauczyciel kontraktowy

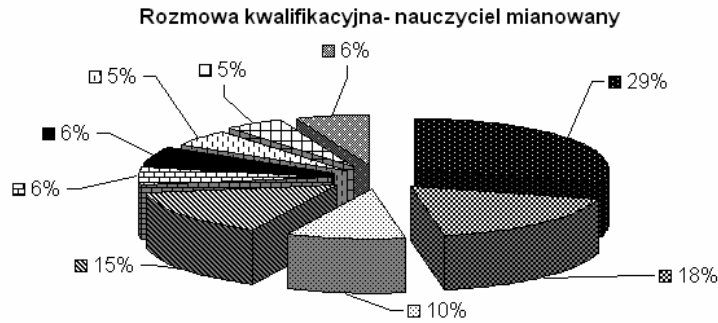

- przygotować plan wypowiedzi w oparciu o dokonana analizę, w kontekście wymagań MENIS
- wykazać się znajomością organizacji i funkcjonowania szkoły oraz dokumentacji szkolnej
- poznać wymagania i procedury awansu
- rozmowę, (współpracę) z opiekunem stażu
- opracować własny plan rozwoju zawodowego z uwzględnieniem specyfiki szkoły, własnych potrzeb edukacyjnych oraz potrzeb czytelników
- nie udzieliło wypowiedzi

XI. Rady eksperta dla nauczyciela bibliotekarza przygotowującego się do rozmowy kwalifikacyjnej na stopień nauczyciela mianowanego

Liczna grupa ekspertów - 52 wypowiedzi – (29 %) radziła nauczycielom przygotowanie syntetycznej autoprezentacji, w której w oparciu o dokonaną samoocenę przedstawią swoje mocne strony oraz wnioski do dalszej pracy. Znaczna liczba ankietowanych - 32 wypowiedzi - (18 %) podkreślała ważność poznania przez nauczycieli przepisów prawa oświatowego ze szczególnym uwzględnieniem rozporządzenia dotyczącego awansu zawodowego. W 27 wypowiedziach – (15 %) były sugestie, aby nauczyciele podczas egzaminu prezentowali zrealizowane działania korzystne dla biblioteki, społeczności szkolnej i środowiska, a także by przytaczali wnioski do dalszej pracy. W 18 wypowiedziach – (10 %) doradzano nauczycielom by śledząc nowości wydawnicze dali się poznać jako kompetentni doradcy w sprawie doboru literatury i czasopism. Zauważalna liczba ankietowanych - 11 wypowiedzi - (6 %) proponowała, by podczas egzaminu przedstawić komisji wybrane przez siebie dalsze kierunki rozwoju zawodowego, priorytety i obszary zainteresowań. W 10 wypowiedziach - (6 %), eksperci radzili nauczycielom przystępującym do egzaminu by rzeczowo odpowiadali na postawione pytania. Taki sam procent respondentów wskazywał, że warto, aby nauczyciel chcący zaprezentować własne umiejętności w zakresie stosowania technologii informacyjnej i informatycznej, przed przystąpieniem do egzaminu upewnił się, czy będzie miał możliwość skorzystania z na przykład: rzutnika, komputera czy magnetowidu.. W 9 wypowiedziach - (6 %) sugerowano, że tak należy przygotować własne wystąpienie, by podczas prezentacji, wykazać się następującymi umiejętnościami: planowanie własnej pracy, dobór odpowiednich metod, wykorzystanie w praktyce zagadnień z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki. Ta sama liczba wypowiedzi sugerowała nauczycielom, by idąc na egzamin, zabierali ze sobą dokumentację świadczącą o takich osiągnięciach jak: publikacje, autorskie scenariusze, projekty, programy itp.

W jednostkowych wypowiedziach eksperci proponowali nauczycielom wybierającym się na spotkanie z komisją egzaminacyjną m. in.: mówienie podczas autoprezentacji, również o “rzeczach oczywistych ” dla nauczyciela bibliotekarza, ze względu na to, że nie wszyscy członkowie komisji posiadają specjalność w zakresie bibliotekoznawstwa; wcześniejszą rozmowę z opiekunem stażu i innymi nauczycielami, którzy taki egzamin zdawali; precyzyjne określanie zasad współpracy ze środowiskiem; podkreślanie działań świadczących o kreatywności i twórczości oraz pokazanie siebie jako człowieka refleksyjnego, łatwo nawiązującego kontakt z innymi; posiadanie wyników przeprowadzonych przez siebie badań dotyczących oczekiwań użytkowników biblioteki i przykładów popularyzacji czytelnictwa w macierzystej szkole i środowisku; wykazywanie się znajomością organizacji i zasad funkcjonowania szkoły; przedstawianie podczas autoprezentacji umiejętności nabytych na różnorodnych szkoleniach i uzyskanym dzięki nim efektach; określanie miejsca i zakresu działań biblioteki; wykazywanie się znajomością planu perspektywicznego i programu szkoły; posiadanie własnej koncepcji pracy nauczyciela bibliotekarza; dobieranie stroju na egzamin stosownie do sytuacji.

- przygotować syntetyczną autoprezentację
- ▣ poznać dokładnie przepisy prawa oświatowego z uwzględnieniem rozporządzenia MENiS
- ▣ znajomość bieżącej literatury także pedagogicznej i psychologicznej, także tej z internetu; Dać się poznać jako kompetentny doradca w sprawie doboru literatury i czasopism.
- ▣ Przedstawić podjęte korzystne własne działania ważne dla biblioteki, społeczności szkolnej, środowiska
- ▣ rzeczowo odpowiadać na pytania
- prezentacja może mieć różne formy – tradycyjną, multimedialną, foliogramy, wykresy, schematy; wykazać się umiejętnościami wykorzystywania technologii informatycznej i informacyjnej; upewnić się przed egzaminem, czy będzie możliwość skorzystania z rzutnika
- ▣ wykazać się umiejętnością: planowania własnej pracy, doboru odpowiednich metod pracy; podać przykłady wykorzystania w praktyce zagadnień z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki.
- ▣ zabrać ze sobą dokumentację dodatkową (jeśli taka jest), świadczącą o dodatkowych interesujących osiągnięciach np. publikacje, autorskie scenariusze, projekty, programy, publikacje itd.

XII. Przykłady aktywnej współpracy nauczyciela bibliotekarza ze strukturami

Zdaniem 33 osób (56,9 %) nauczyciel bibliotekarz powinien aktywnie współpracować z władzami lokalnymi organizując imprezy na rzecz środowiska promując szkołę i bibliotekę szkolną. 26 osób (44,8%) wskazało na korzyści wynikające ze wspólnej organizacji wycieczek, imprez dydaktycznych, konkursów, wystaw, spotkań autorskich z bibliotekami różnego typu. Tu wskazano również na takie dodatnie strony współpracy jak: wymiana doświadczeń, pozyskiwanie darowizn książkowych i możliwość wypożyczenia zbiorów na wystawy. 19 respondentów (32,7%) doradza współpracę z lokalnymi instytucjami kultury- wspólne imprezy dydaktyczne, przedstawienia teatralne, warsztaty twórcze dla młodzieży, konkursy, wystawy, popularyzacja książki. 13 badanych (22,4%) proponuje współpracę z instytucjami służby zdrowia takimi jak: PCK, SANEPID w zakresie promocji zdrowia, profilaktyki i zasad higieny osobistej. 12 respondentów (20,7%) proponuje organizowanie przedsięwzięć rozwijających kulturę czytelnictwa wśród wychowanków domów dziecka, przedszkoli, a także wśród uczniów różnego typu szkół. 12 z badanych wskazuje na obustronne korzyści wynikające z realizacji przedstawień w szpitalach i domach opieki społecznej. 17,2 % badanych – 10 osób podkreśla znaczenie współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w pedagogizacji rodziców, realizacji programu wspierającego uczniów w planowaniu kariery zawodowej a także w diagnozowaniu problemów uczniowskich i udzielaniu uczniom pomocy psychologicznej, logopedycznej i pedagogicznej. 10 ekspertów (17,2 %) zaleca działania na rzecz środowiska bibliotekarskiego poprzez współpracę ze stowarzyszeniami, organizacjami takimi jak: TNBSP; SBP – warsztaty metodyczne, wystawy, odczyty, prelekcje, wymiana doświadczeń itd. 9 respondentów (15,5%) proponuje pozyskiwać sponsorów poprzez współpracę z organizacjami lokalnymi i wydawnictwami ogólnopolskimi a także regionalnymi, 9 z nich wskazuje też na potrzebę wspólnego propagowania edukacji i twórczości regionalnej poprzez współpracę

z lokalnymi twórcami (pisarze, poeci, artyści ludowi) i współpracę z towarzystwami miłośników regionu i miasta. 9 ekspertów (15,5%) proponuje wspólne z TPD akcje dla dzieci: zajęcia w czasie ferii, poranki, konkursy, 6 zaś (10,3%) zaleca różnorodne działania charytatywne na rzecz świetlic terapeutycznych, współpracę z LOP i muzeum przy realizacji ścieżek międzyprzedmiotowych.

Należy zaznaczyć, że współpraca powinna być systematyczna, zaplanowana i przynosząca korzyści obu stronom (instytucji lub stowarzyszeniu i społeczności szkolnej); powinna sprzyjać rozwojowi kultury i zainteresowań czytelniczych, wzbogacać warsztat informacyjny biblioteki. W swych wypowiedziach podkreśliło to 7 ekspertów (12,1%) respondentów.

Pozostałe propozycje instytucji z jakimi może współpracować bibliotekarz to:

- placówki doskonalenia nauczycieli, doradca metodyczny - 5 osób (8,6%);
- PTTK - 5 osób (8,6%);
- ZHP - wspólne akcje dla dzieci: zajęcia w czasie ferii, poranki, konkursy – 4 osoby (6,9%);
- TV regionalna, prasą lokalną – rzecznik prasowy szkoły – 4 osoby (6,9%);
- Policja i straż pożarna – wspólne akcje dla dzieci – 4 osoby (6,9%);
- komisja AA - imprezy, konkursy propagowanie profilaktyki i promocja zdrowia – 4 osoby (6,9%);

Pojedyncze osoby wskazywały na zależność wyboru instytucji od specyfiki szkoły, środowiska i uwarunkowań regionalnych.

XIII. Przykładowe zadania nauczyciela bibliotekarza, które Pani zdaniem wykraczają poza jego obowiązki zawodowe

Z wypowiedzi ekspertów wynika, iż trudno im wybrać z różnorodnych zadań realizowanych przez bibliotekarza szkolnego tych, które wykraczają poza zakres jego obowiązków. 9 osób (15,7%) respondentów stwierdziło, że takim zadaniem jest aktywny udział w pracach zespołu nauczycieli bibliotekarzy w obrębie miasta prowadzenie zajęć otwartych, organizacja przedsięwzięć międzyszkolnych. 5 osób (8,6%) wskazało na systematyczne tworzenie gazetek, monografii, folderów, afiszy i innych materiałów promujących szkołę i twórczość dzieci. 5 z nich także stwierdziło iż do ponadobowiązkowych zadań bibliotekarz może zaliczyć prowadzenie koła miłośników książki i innych kół zainteresowań. 4 osoby (6,9%) badanych wskazuje na prowadzenie kroniki biblioteki lub szkoły a także pozyskiwanie sponsorów dla biblioteki i działania na rzecz środowiska lokalnego np. kwesty. 3 ekspertów (5,2%) respondentów zalicza tu pełnienie dodatkowych funkcji w szkole np. opieka nad samorządem uczniowskim, praca w komisjach. Pojedyncze osoby wskazują tu takie zadania jak: opracowanie i wdrażanie programu wychowawczego biblioteki, zastępstwa doraźne, tworzenie pomocy dydaktycznych, stworzenie i aktualizowanie strony internetowej biblioteki, przygotowanie uczniów do konkursów i olimpiad, dodatkowa społeczna praca w czasie ferii i wakacji dla uczniów, którzy nie wyjeżdżają ze względów finansowych, szczególna dbałość o wystrój biblioteki, praca z uczniami mającymi trudności w nauce i problemy osobiste (techniki czytania, metody uczenia się, zajęcia biblioterapeutyczne itd.), opiekun uczniów na wycieczkach.

XIV. Znajomość przepisów prawa oświatowego.

W odpowiedzi na pytanie: „w jaki sposób bibliotekarz szkolny ubiegający się o stopień nauczyciela mianowanego, powinien wykazać się znajomością przepisów dotyczących systemu oświaty, pomocy społecznej lub postępowania w sprawach nieletnich, w zakresie

funkcjonowania szkoły, w której odbywał staż, oraz umiejętność posługiwania się tymi przepisami” 26 ekspertów - (27,4%) stwierdziło, że nauczyciel zna przepisy prawa oświatowego wtedy gdy potrafi wskazać źródła, w których można je znaleźć oraz potrafi je właściwie je zinterpretować. 23 respondentów - (24,2% badanych) uważa, że nauczyciel powinien umieć wymienić przepisy prawne obowiązujące w szkole i w bibliotece szkolnej. 14 osób - (14,7%) wskazuje na konieczność praktycznego stosowania przepisów prawnych np. przy opisywaniu, omawianiu konkretnych sytuacji, problemów zaistniałych w bibliotece, szkole. 9 badanych - (9,5%) uważa, że nauczyciel zna przepisy jeśli odpowie na wszystkie pytania komisji egzaminacyjnej. Zdaniem 9 osób - (9,5%) bibliotekarz powinien stworzyć bazę informacyjną nt. aktów prawa oświatowego i ważnych dokumentów szkolnych: gromadzić aktualne przepisy w założonej kartotece, a także prezentować je na stronie internetowej szkoły i w pokoju nauczycielskim. 4 osoby - (4,2%) podkreślały, że istotne jest prawidłowe opracowanie planu rozwoju zawodowego, odpowiednie przygotowanie dokumentacji i realizacja zadań w oparciu o obowiązujące przepisy. Pozostałe odpowiedzi to: uszeregowanie przepisów według ważności, poprawne stosowanie nazw dokumentów- 3 osoby - (3,2%); współtworzenie dokumentów wewnątrzszkolnych – 3 osoby - (3,2%); wykazanie się członkostwem w komisjach działających w szkole np. stypendialna – 1 osoba - (1,1); zaświadczenia potwierdzające ukończenie szkolenia w zakresie prawa oświatowego- 1 osoba; wykazanie się umiejętnością wyszukiwania np. w Karcie Nauczyciela poprawnej odpowiedzi- 1 osoba.

XV. Czy można uznać za publikację artykuł umieszczony na stronach WWW? Jeśli tak to w jakim przypadku?

Zgodnie z poprzednio obowiązującym rozporządzeniem Ministerstwa Edukacji nauczyciel ubiegający się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego mógł zaprezentować swoje publikacje, również te umieszczone na stronach WWW. Wypowiedzi respondentów potwierdzają, iż ogromny problem dla nauczycieli i ekspertów stanowiła interpretacja treści tego wymagania kwalifikacyjnego. 25 osób (36,8%) stwierdziło, iż za publikację można uznać teksty umieszczone na znanych, profesjonalnych portalach edukacyjnych, stronach WWW placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych, kuratoriów oświaty. 10 badanych (14,7%) stanowczo stwierdza, że nie, można uznać tekstu w internecie, ponieważ artykuły na stronach WWW nie są opiniowane. Za publikację można uznać tylko te, które są zaopiniowane przez fachowca w danej dziedzinie. 8 osób (11,8%) uważa natomiast, iż publikacją jest każdy tekst wpływający na podniesienie jakości pracy nauczyciela i jego placówki. 6 ekspertów (8,8%) zaliczyłoby publikację w internecie w przypadku gdy jest ona zaopiniowana przez doradcę metodycznego, konsultanta, lub innego nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego. Również 6 respondentów uznałoby za publikację pracę, która jest nowatorska, problemowa, refleksyjna twórcza opatrzone przez autora przesłaniem lub wnioskami. Tak, w każdym przypadku uznać odpowiedziało 5 osób. Inne pojedyncze opinie dotyczące uznania tekstów nauczycielskich na stronach WWW za publikację to: jeśli instytucja, która zamieszcza publikację daje potwierdzenie; jeśli dotyczy spraw biblioteki lub szkoły, w której nauczyciel pracuje; jeżeli uprzednio przedstawiono go na radzie pedagogicznej lub zespole samokształceniowym; jeżeli artykuł jest częścią realizowanych przez placówkę przedsięwzięć, które w całości umieszczone – opisane są na tych stronach np. sesje naukowe;

XVI. Do których punktów kwalifikacyjnych powinny być dołączone załączniki i jakie?

27 osób - (40,9%) uważa, że do wszystkich punktów można dołączyć załączniki dające wyobrażenie o pracy i osiągnięciach nauczyciela np. świadectwa, dyplomy certyfikaty zaświadczenia, scenariusze, referaty, podziękowania, opinie, programy, artykuły, konspekty, plany, informacje prasowe, potwierdzenia wykonywania zadań egzaminatora, eksperta, terapeuty i in. opis przypadków (z zachowaniem zdrowego rozsądku – trafnie dobrane i przemyślane dobrane). 25 ekspertów - (37,9%) uważa, że konieczne są załączniki do punkt 1 i 3a – programy, wyniki badań diagnostycznych, arkusze ewaluacyjne; do 3b – publikacje, 3d – potwierdzenie współpracy, 3e – potwierdzenia wykonywania zadań egzaminatora, 3f i 3g – potwierdzenie kwalifikacji i uprawnień (dyplomy, świadectwa, potwierdzenia...). Zdaniem 4 osób - (6,1%) konieczne należy dołączyć programy, publikacje i scenariusze prowadzonych form pracy. Pojedyncze propozycje to:

- załączniki powinny dotyczyć zadań i osiągnięć wykraczających poza zakres obowiązków;
- załączniki do opisu dwóch przypadków,
- jest to decyzja suwerenna nauczyciela,
- nauczyciel kontraktowy – może pominąć załączniki w punkt 6 (znajomość przepisów),
- nauczyciel mianowany może pominąć załączniki do opisów przypadków.

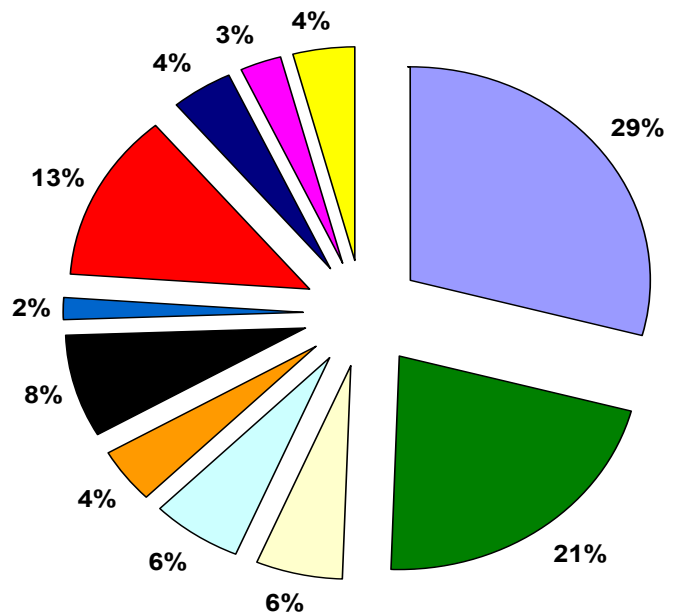
XVII. Rady eksperta w aspekcie merytorycznym i technicznym dotyczące uporządkowania dokumentacji na stopień nauczyciela mianowanego i dyplomowanego.

Analizując wypowiedzi ekspertów na temat uporządkowania dokumentacji nauczyciela starającego się o awans na stopień nauczyciela mianowanego i dyplomowanego, w obu przypadkach respondenci wypowiedzieli się prawie identycznie. Różnica wyrażała się jedynie tym, że dokumentacja przedstawiana na nauczyciela dyplomowanego, powinna być podzielona na główne części: I część-wg. Rozporządzenia Ministerstwa Edukacji, II - Opis i analiza działań - III - Opis i analiza 2. przypadków. Ponadto powinna być ułożona wg określonej kolejności:

- zgodnie z punktami rozporządzenia Ministerstwa Edukacji- 29%
- z wyróżnionymi zakładkami, rozdzielającymi punkty wg rozporządzenia Ministerstwa Edukacji - 21%
- powinna być czytelna, logicznie uporządkowana – 8%;
- zawarty powinien być spis treści i numeracja stron – 13%;
- bez zbędnych załączników – 6%;
- przejrzysta, logicznie uporządkowana, załączniki powinny być w osobnych teczkach z wyraźną numeracją, a realizacja zadań powinna być udokumentowana, ewaluacja, autodiagnozą i autorefleksją – 4%;
- cechować się dużą jakością i oryginalnością (a nie ilością) – 4%.

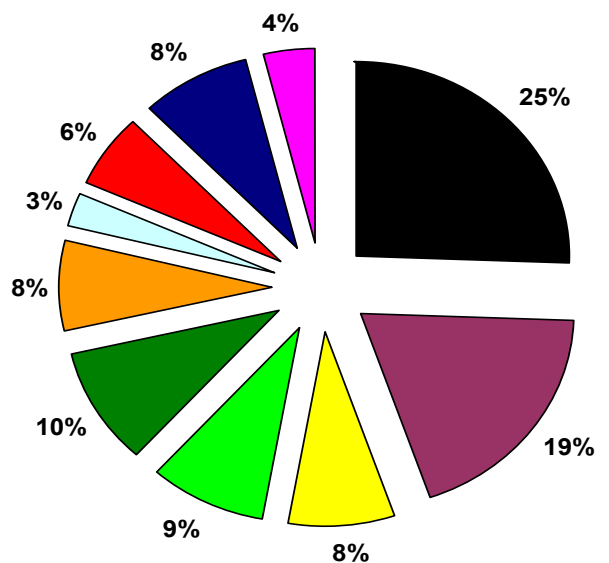
☐	Zgodnie z pkt rozporządzeniem MENiS
☐	Z wyróżnionymi, widocznymi przegródkami, zakładkami, oddzielające odpowiednie -pkt, działy, podrozdziały - wg i rozporządzenia MENiS
☐	Zgodnie ze złożonym wnioskiem (część formalna, dokumentacja)
☐	Bez zbędnych załączników (najciekawsze, znaczące załączniki)
☐	Załączniki w osobnych teczkach z wyraźną numeracją (na końcu działów lub na końcu całej dokumentacji)
☐	Spis treści i numeracja stron w dokumentacji
☐	Podzielić dokumentację wg wymagań (treść wymagania, dokumentacja, przykłady)
☐	Przejrzysta, czytelna, logicznie uporządkowana, z autoryzacją dokumentów, napisana na komputerze-wyraźne nagłówki, czcionki itp.
☐	Realizacja zdań powinna zawierać: ewaluację, autodiagnozę autorefleksję
☐	Przedłożona dokumentacja uzupełniona własną autoprezentacją (pkt 1-4)
☐	Cechować powinna się dużą jakością, oryginalnością (a nie ilością), zgodna z potrzebami szkoły, ucznia, środowiska i własnymi.

Dokumentacja n-la mianowanego

☐	Zgodnie z pkt rozporządzeniem MENiS
☐	Z wyróżnionymi, widocznymi przegródkami, zakładkami, oddzielające odpowiednie -pkt, działy, podrozdziały - wg pkt rozporządzenia MENiS
☐	Bez zbędnych załączników (najciekawsze, znaczące załączniki)
☐	Spis treści i numeracja stron w całej dokumentacji
☐	Przejrzysta, czytelna, logicznie uporządkowana, z autoryzacją dokumentów, napisana na komputerze-wyraźne nagłówki, czcionki itp.
☐	Powinna być twórcza, (a nie odtwórcza) samodzielna, nowatorska cechować powinna się dużą jakością, oryginalnością (a nie ilością), zgodna z potrzebami szkoły, ucznia, środowiska i własnymi.
☐	Załączniki w osobnych teczkach z wyraźną numeracją (na końcu działów lub na końcu całej dokumentacji)
☐	Właściwy dobór i selekcja załączników do odpowiednich pkt rozporządzenia
☐	Realizacja zdań powinna zawierać: ewaluację, autodiagnozę autorefleksję
☐	Podzielić dokumentację na części (I dokumentacja wg rozporządzenia, II- opis i analiza, III opis i analiza przypadków)

Dokumentacja n-la dyplomowanego

XVIII. Propozycje i przykłady ekspertów dotyczące umiejętności rozpoznania i rozwiązania problemów edukacyjnych, wychowawczych lub innych.

Eksperti proponują następujące przykłady problemów do rozwiązania:

- praca z uczniem zdolnym - 22 osoby – (37,9%);

- praca z uczniem mającym trudności w nauce – 21 osób – (36,2%);
 - wpływ biblioteki szkolnej na stan czytelnictwa w szkole – 19 osób – (32,8%);
 - komputeryzacja biblioteki – 16 osób (27,6%);
 - biblioterapia w procesie dydaktyczno - wychowawczym wybranej grupy uczniów – 14 osób - (24,1%);
 - uczeń odrzucony przez klasę – 9 osób – (15,5 %);
 - rozwijanie u uczniów zainteresowań czytelniczych – 8 osób – (13,8 %);
 - praca z uczniem mającym trudności w nauce - 7 osób – (12,1%);
 - praca z dzieckiem z rodziny patologicznej - 7 osób – (12,1%);
 - egzekwowanie zwrotu materiałów bibliotecznych – 6 osób – (10,3 %);
 - pozyskiwanie książek, nowości wydawniczych, sprzętu itp. do biblioteki szkolnej - 6 osób – (10,3 %);
 - praca z uczniem - miłośnikiem książki (hobbystą) - 5 osób – (8,6 %);
 - niewłaściwe wykorzystanie internetu, TV przez uczniów - 5 osób – (8,6 %);
 - połączenie księgozbiorów różnych bibliotek - 4 osoby – (6,9 %);
 - indywidualny program pracy z uczniem niedostosowanym społecznie - 4 osoby;
 - niechęć ucznia do czytania książek - 4 osoby
 - współpraca nauczyciela bibliotekarza z innymi nauczycielami – 4 osoby;
 - przygotowanie uczniów do sukcesu na egzaminie; 3 osoby – (5,2 %);
 - wpływ czytelnictwa na wyniki w nauce; 3 osoby
 - przejawy braku kultury wobec kolegów , nauczycieli ; 3 osoby;
- sporadycznie zgłaszane propozycje problemów to:
- kształtowanie wrażliwości ekologicznej; uczeń dojeżdżający do szkoły; funkcjonowanie biblioteki szkolne w środowisku; współpraca nauczyciela bibliotekarza z rodzicami;
 - realizacja ścieżki edukacja czytelnicza i medialna;

XIX. Zawartość opisu i analizy dotyczące § 5 ust.2 pkt 1 (opracowanie i wdrażanie przedsięwzięć i programów...).

Zdaniem 29 ekspertów (50,0 %) w opisie i analizie dotyczącej opracowanych i wdrożonych przez nauczyciela programów i przedsięwzięć powinien być zawarty szczegółowy opis kolejnych, konkretnych działań wzbogacony analizą dotyczącą trafności dobrania celów, efektywności zastosowanych metod i form realizacji, a także wnioskami i refleksjami efektów końcowych.

25 osób – (43,1%) stwierdziło, iż szczegółowy opis i analiza powinna dotyczyć stworzenia szkolnego multimedialnego centrum informacji. 23 respondentów (39,7%) sądzi, że bibliotekarz powinien tu umieścić przykłady zaprojektowanych przez siebie przedsięwzięć, programów z wykorzystaniem technik komputerowych, a 20 osób (34,5%) twierdzi, iż w tym punkcie bibliotekarz powinien wykazać się świadectwami ukończenia różnorodnych form doskonalenia zgodnych z potrzebami szkoły. 17 osób (29,3%) uważa za najważniejsze, by było tu potwierdzenie dyrektora, że program i przedsięwzięcie było realizowane - 16 osób (27,6%). Również 16 osób uważa, że programy i przedsięwzięcia powinny przyczyniać się do podniesienia jakości pracy szkoły a w opisie i analizie powinny być ujęte wnioski do dalszej pracy. 11 respondentów (19,0 %) uważa, że należy tu wykazać, iż programy i przedsięwzięcia wynikają z potrzeb szkoły i środowiska. zdaniem 8 ekspertów (13,8%) programy i przedsięwzięcia powinny dotyczyć ścieżki - edukacja czytelnicza i medialna, realizacji różnego rodzaju konkursami, a także wykorzystania internetu w pracy biblioteki. 6 osób (10,3%) zwraca uwagę na umiejętność odróżnienia programu od przedsięwzięć, gdyż często się zdarzało, że nauczyciele mylili te pojęcia. 5 osób (8,6%) podkreśla jak ważne w tym punkcie jest to, aby opis

i analiza były spójne, logicznie uporządkowane i wzbogacone załącznikami. 6 osób(10,3%) udzieliło odpowiedzi nie na temat, a 1 osoba nie udzieliła odpowiedzi wcale.

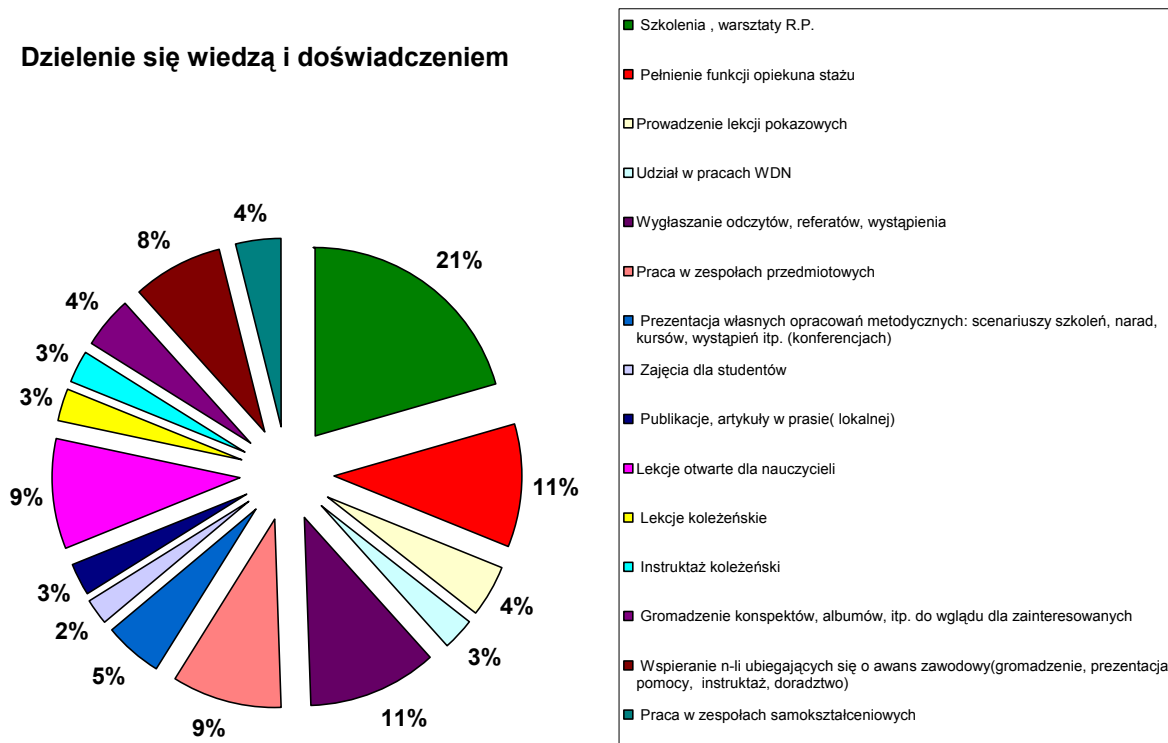
XX. Przykłady umiejętności dzielenia się wiedzą i doświadczeniem

W odpowiedzi na pytanie dotyczące umiejętności dzielenia się wiedzą i doświadczeniem z innymi, eksperci uznali za najistotniejsze takie działania jak:

- prowadzenie szkoleniowych rad pedagogicznych, kursów, szkoleń, warsztatów - 21%
- wygłaszanie odczytów, referatów, wystąpienia - 11%
- pełnienie funkcji opiekuna stażu - 11%
- praca w zespołach przedmiotowych - 9%
- lekcje otwarte dla nauczycieli - 9%

Nieliczne wypowiedzi, w rozpiętości (5%-2%), dotyczyły: prowadzenia lekcji koleżeńskich, instruktażu, gromadzenia albumów, konspektów itp., do wglądu zainteresowanych, publikacji w prasie lokalnej, prowadzenia lekcji dla studentów.

Dzielenie się wiedzą i doświadczeniem

Analizując wyniki powyższych badań można stwierdzić, że z dokumentacji przedkładanej komisjom powinno jasno wynikać, że nauczyciel ubiegający się o awans zawodowy jest osobą twórczą, poszukującą i refleksyjną. Eksperti doradzają by nauczyciel podnosił swoje kwalifikacje zawodowe zgodnie ze swoimi potrzebami edukacyjnymi, ale także zgodnie z priorytetami szkoły i oczekiwaniami środowiska lokalnego.

Zdaniem respondentów nauczyciel bibliotekarz powinien aktywnie współpracować z instytucjami i organizacjami lokalnymi na rzecz społeczności szkolnej oraz własnego miasta i regionu. Wszelkie działania nauczyciela powinny być poprzedzone diagnozą wstępną, a zakończone ewaluacją końcową, wnioskami i opisem konkretnych korzyści dla uczniów, nauczycieli i środowiska lokalnego.

Z podsumowania wyników badań wynika też jasno, iż nie tylko nauczyciele ale też eksperci mają czasami kłopoty z interpretacją wymagań kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych wyznaczonych przez Ministerstwo Edukacji.

Zdaniem autorek, ekspertów uczestniczących od 2000 roku w posiedzeniach komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych, słuszne były zmiany dotyczące procedur awansu. Procedury te zostały uproszczone a wymagania kwalifikacyjne i egzaminacyjne zostały sformułowane bardziej czytelnie. Obecnie z rozporządzenia Ministerstwa Edukacji wynika, że nauczyciel musi wykazać się konkretnymi umiejętnościami oraz efektami działań wpływających na podniesienie jakości jego pracy i pracy szkoły. Słusznym jest też zmniejszenie objętości przedkładanej dokumentacji, ograniczenie załączników na rzecz jakości i konkretów opisanych osiągnięć nauczyciela. Zlikwidowano też wymaganie dotyczące publikacji, jeśli jednak nauczyciel takie ma, a są wartościowe pod względem merytorycznym i metodycznym, to może je opisać w punkcie dotyczącym dzielenia się wiedzą i doświadczeniem z innymi.

Najistotniejszą, korzystną zmianą obowiązującą od 1 grudnia 2004 roku jest stworzenie kandydatowi ubiegającemu się o stopień nauczyciela dyplomowanego możliwości rozmowy z członkami komisji kwalifikacyjnej. Pomimo, że taka rozmowa jest często stresująca dla nauczyciela, to jednak daje mu możliwość zaprezentowania swoich osiągnięć i przedłożenia nie zamieszczonych w dokumentacji materiałów: publikacji, programów i innych. Konfrontacja z komisją umożliwia też nauczycielowi wyjaśnianie wątpliwości zgłaszanych przez członków komisji.